

**РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ҚЎШИНЛАРИДА
ЖАНГОВАР ТАЙЁРГАРЛИК ДОИРАСИДА ЎТКАЗИЛАДИГАН
ТАКТИК САФ МАШҒУЛОТЛАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИХАТЛАРИ**

Ҳасанов Эркин Бахтиярович

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари Академияси тингловчиси

Ушбу мақолада Россия Федерацияси қуролли кучлари қўшинларида жанговар тайёргарлик доирасида ўтказиладиган тактик-саф машғулотларининг ўзига хос жихатлари.

На данном статье рассмотрятся вопросы об организации и проведения тактико-строевого занятия подразделений и соединений Вооружённых сил Российской Федерации.

Ключевые слова: тактико-строевые занятия, тренировка, тактическая обстановка, служебно-боевая деятельность.

Россия Федерацияси қўшинларида тактик-саф машғулотлари ҳарбий хизматчиларга тактик тайёргарликдан тактик ҳаракат усулларини ўргатишда ва ўқитишда энг самарали таълим услуги, ҳамда тактик (тактик-махсус) тайёргарликда жанговар биродарликда ва уларни бошланғич тарбиялашнинг шакллардан бири ҳисобланади.

Тактик-саф машғулотининг асосий мақсади шахсий таркибни жанг майдонида ўз маҳоратини оширишда яқка тартибда ёки бўлинмалар таркибида ҳар ҳил тактик усулларга ва ҳаракатларга кўникмалар ҳосил қилиш ҳисобланади.

Тактик-саф машғулотининг ўзининг моҳияти билан ҳарбий хизматчиларни, экипаж, ҳисоб (расчёт) ва секция таркибини жангга тайёрлашнинг асосий услуги ҳисобланади.

Тактик-саф машғулотининг ҳарбий хизматчиларни яқка таркибда тайёрлашда (жангчи, ҳисоб раками, экипаж, секция, бўлинма таркибида ва х.к.), лозим бўлса гуруҳ машғулотларида (ҳисоб, экипаж, секция, бўлинмаларнинг жипслашувида ва х.к.) ҳам ўтказилиши мумкин.

Тактик-саф машғулотининг яқка (индивидуал) тартибда ўтказиш ва тайёрлаш ҳарбий хизматчиларни жанг майдонида онгли равишда ҳаракат қилишга эмас, балки ҳаракатларни автоматик тарзда бажаришга, ҳамда жангни олиб бориш тактикаси асосини онгли равишда бажаришга йўналтиришдир. Тактик ҳаракатларни ва усулларни мустақил (индивидуал) бажаришда диққатни асосан экипаж таркибига, ҳисоб ракамига ва алоҳида ҳарбий хизматчиларга (жангчи, мерган, пулемётчи ва х.к.) қаратилади. Бунда ўрнатилган меъёрларни

бажариш, ўзига хос реал ҳаракатларга эътибор қаратиб, уларни аниқлик билан бажаришга қаратилади.

Тактик-саф машғулоти гуруҳ машғулотини кўринишида ташкиллаштириш ва ўтказишда ҳисоб рақами, экипаж аъзоларини техника ва қуролларни жипсликда маҳорат билан қўллашни, ҳамда жангни гуруҳ (взвод) таркибида олиб боришга йўналтиришни ўз ичига олади. Ҳисоб, экипаж, гуруҳ таркиби билан жанговар жипсликни ўтказаетганда жанговар шароитга яқин яратилиб, ҳар бир ҳарбий хизматчига қўйилган жанговар вазифани бажаришда катта жавобгарлик, ҳаттоки жангнинг натижаси боғлиқлигини таъкидлаб ўтиш лозим.

Тактик-саф машғулотининг ўтказиш мавзулари ҳар хил бўлиб, уни асосини ҳарбий хизматчиларни ҳақиқий жангда қўллайдиган усулларга тайёргарлик

савияси ташкил қилади.

Тактик-саф машғулотини рота (взвод, батарея) ва батальон (дивизион) билан ўтказиладиган тактик (тактик-маҳсус) ўқувлар олдида, уларни барча турдаги жанговар ҳаракатларга тайёрлаш мақсадида ўтказилади.

Батальон (дивизион) тактик ўқуви мавзулари комплекс равишда бир неча жанг ҳаракатларини ўрганиш, тактик-саф машғулотини шундай йўлга қўйиладигани, тактик (тактик-маҳсус) ўқувни бошланишига бўлинмалар жангни ҳар бир турини кечаю-кундуз олиб боришга шай туриши лозим.

Тактик-саф машғулотларида, комплекс мавзулар бўйича ўтиладиган тактик ўқувларда жанговар вазифаларни бажариш жараёнида бўлинмалар қўллайдиган усуллар ўрганиб чиқилади.

Тактик-саф машғулотинида бўлинмалар тактик ҳаракатларнинг асосий кўриниши муҳофаа, ҳужум ва таъминловчи кўриниши бўлган марш, қўриқлов, разведка, тактик ҳаво десанти ва қўшинлар маҳсус ҳаракатларида ҳаракат қилишни, ҳамда барча жанг турларида взвод, рота (батарея), батальон (дивизион) таркибида жойга жойлашишни ўрганади.

Жойга жойлашишни тактик-саф машғулотини сифатида ўрганиш мобайнида қуйидагиларга асосий эътибор қаратилади:

разведка олиб бориш турлари, мудофаа райони жихозлаш ва уни эгаллаш тартиби, мудофаа жангини олиб бориш, бўлинмаларни юриш колоннаидан жанговар тартибда ҳаракатланиши;

бўлинмаларни душман мудофаа чизигининг олдинги қиррасига ҳужум қилиш;

тўсиқларни, харобаларни ва жой майдонини, радиоактив ва заҳарли моддалар билан зарарланган жойларни босиб ўтиш;

қарши ҳужумга ўтган душманни йўқ қилиш усули;

сув тусиқларидан жанг қилиб кечиб ўтишдаги ҳаракати;

душманга ортдан ва қанотлардан ҳужум қилиш учун манёвр қилиш;

ҳалқаро террорчи экстремистик ташкилотларнинг қуроли тузилмаларини қидириб топиш, қуршовга олиш ва яқсон қилиш, душман томонидан оммавий қиргин қуролларни қўллаш оқибатларига бартараф этиш ва бошқа саволлар.

Тактик-саф машғулоти батальон (дивизион) таркиби билан мустақил ёки тактик ўқув ўказиш учун жалб қилинган қўшимча кучлар билан ўтказилиши мумкин.

Тактик-саф машғулотларида командирлар бўлинмаларни бошқариш бўйича (алоқа воситаларда ишлаш, буйруқ (фармойиш) ларни ва сигнал (команда) ларни бериш) ўз билим, маҳорат ва кўникмаларини такомиллаштиради.

Тактик-саф машғулотининг моҳияти бўлинмаларни турли жанглардаги ҳаракатларининг усул ва воситаларини олдин элементлар бўйича паст суръатда, кейин эса меъёрларда белгиланган (ўрнатилган стандарт) вақтларда бажарилмагунча ҳамда келишилган ва уйғун ҳаракатларга эришмагунча такроран бажарилишидадир.

Ўқув саволлари ва усуллари бўлинмалар ҳаракатларининг тўлиқ ўзлаштирилмаган усул ва воситалари ўрганувчилар томонидан тўғри ва меъёрларда белгиланган вақтларда бажарилмагунча ҳамда бўлинмалар келишилган ва уйғун ҳаракатларга эришмагунча такроран бажарилади. Ундан сўнг кейинги савол ўрганилади.

Тактик-саф машғулотини ўрганишни асосий услуби - тактик усулларни машғулот ўтказиш майдонида машқ қилиш ҳисобланади. Бундан ташқари намоёни қилиш, тушунтириш ва кўрсатиб бериш усулларини ҳам қўллаш мумкин.

Тактик-саф машғулоти дастлаб пиёда («пиёда-танкдагидек», «пиёда-машинадагидек» ёки «пиёда-вертолётдагидек») сўнг якуний қисмида барча кучайтириш воситалари билан биргаликда ўтказилади.

Тактик-саф машғулоти одатда, бир томонлама (душман томони кўрсатилмасдан) унча мураккаб бўлмаган тактик вазият ҳолатида ўтказилади.

Душман ҳолати ҳамда ҳаракат тартиби нишонлар ва макетлар билан белгиланади. Душманни ўт очишини кўрсатиш керак бўлган ҳолларда аскарлар ва керакли воситалар ажратилиши мумкин.

Тактик-саф машғулотида **2-3 та** ўқув саволларини ўрганиш (кўриб чиқиш) тавсия қилинади. Ҳар битта ўқув саволи дастлаб қисмларга бўлиб, кейин эса бутун бир ҳолда ўрганилади. Тактик–саф машғулотида бўлинмаларни жанг майдонидаги ҳаракатлари ўрганилади, ўз ичига жангни ташкиллаштиришни олган ўқув саволларини (вазифани аниқлаштириш, вақтни тақсимлаш, вазиятни баҳолаш, қарор қабул қилиш, бўлинмаларга жанговар вазифа қўйиш ва х.к.) ўрганиш тавсия қилинмайди. Бу ўқув саволлари командирлик тайёргарлиги тизимидаги тактик тайёргарлик машғулотида ўқиб ўрганилади.

Вақтни тежаш мақсадида тактик-саф машғулоти ўтказиш мобайнида айрим ўқув саволларини бир томонга ҳаракатланиш вақтида, бошқа ўқув саволларини эса, орт томонга ҳаракатланаётганда ўрганиш тавсия қилинади.

Машғулот ўтказиш жойини ҳисобга олган ҳолда машғулоти туташ йўналишда ҳам ўтказиш мумкин.

Батальон (дивизион) нинг тактик (тактик-махсус) тайёргарлик машғулотидаги ҳар бир мавзу битта жанг турини ўз ичига олиб, бир нечта кундузги (кечки) машғулотларда ўрганилиши мумкин. Мавзу мазмуни ва уни ўрганиш вақти жанговар тайёргарлик режасида белгиланади, лекин ҳар бир мавзу ўз ичига олган ўқув саволларини сонини, бўлинмаларда ўрганиб чиқилганлигини ҳисобга олган ҳолда машғулот раҳбари машғулот пайтида белгилайди.

Машғулотнинг давомийлиги ўқув раҳбарининг машғулотга қўйган мақсадидан келиб чиқиб батальон билан **4- 6 соат** бўлиши мумкин.

Тактик-саф машғулотини пиёда, одатда бевосита командирлар рота (батарея) таркиби билан - рота (батарея) командири, батальон (дивизион) таркиби билан - батальон (дивизион) командири ташкиллаштиради ва ўтказди, моддий таъминот бўлинмаларида эса бошқа қўшин тури ва хизмат бошлиқлари, махсус қўшинлар бўлинмаларини жалб қилган ҳолда катта командир (бошлиқ) лар ўтказди.

Тактик-саф машғулоти одатда жихозланган ўқув тактик майдонида ўтказилади. Агар қисм жойлашувига яқин ўқув (дала) тактик майдони бўлмаса, унда жихозланмаган майдонларда батальон (рота) ни жанг олди ва жанговар тартибдаги барча элементларини жойлашувини, ҳамда уни ёйилишини ва йиғилишини сиғдирадиган жой (худуд) да машғулот ўтказиш мумкин.

Душманни шартли белгилаш учун тактик комплектлар, ҳамда тайёрланган бўлинма (команда) лардан фойдаланилади. Ҳар ҳил тўсиқлардан, ҳаробалардан ўтишни, заҳарланган худудларда ҳаракатланишни ўрганишда танкларни,

жанговар машиналарни, автомобилларни бошқаришни ўргатадиган жой (худуд)лардан, муҳсус ҳаракатларни муҳандис, кимё, алоқа, разведка, мерганлар ва ҳ.к.з. шахарчаларидан ҳамда бошқа дала-ўқув майдонларидаги объектлардан фойдаланиб ўргатилади.

Тактик-саф машғулотида ҳар бир ўқув саволини ўрганиб чиқиш учун тактик вазият яратилади. Тактик (дала) ўқув майдонларида нишонлар билан бирга отиш, портлаш ва муҳандислик иншоатларини, тўсиқ ва ҳаробаларини овози, ўқнинг учиши, двигательни ишлаши ва ҳ.к.з., жанг эффектини берувчи магнит лентаси (магнитофон)га ёзилган машғулотлар ва уни радиокарнай (овозкучайтиргич) орқали етказиш айниқса самарали ҳамда намунали бўлади.

Режалаштирилган ўқувда кўшин турлари ва махсус кўшинлар бўлинмаларининг батальон (дивизион) билан ҳамкорликда ҳаракатини ўрганиш мақсадида биргаликда тактик-саф машғулотини ўтказиш мумкин.

Бу ҳолда бўлинмалар кўчма радиостанциялар, сигнал байроқчалари ҳамда мегафон билан, кечаси эса электр фонар (ёритгич, нур қайтаргич) лари билан таъминланади.

Тактик-саф машғулотини ягона услубда ўтказиш мақсадида мавзунини ўрганиш олдидан юқори турувчи бошлиқ (командир)лар томонидан услубий-йўриқ ва кўргазмали машғулот ўтказилади.

Мотоўқчи (тоғ-ўқчи) бўлинмалари билан тоғ шароитида тактик-саф машғулотини ўтказишда жангда ҳаракатланиш усулларини бажаришдан ташқари шахсий таркиб билан тоғдаги тўсиқлардан ўтиш техникалари ўрганилади.

Тактик-саф машғулотини тоғ шароитида ўтказишдан олдин тоғ анжомларини ва улардан фойдаланиш тартибини, эҳтиёт чораларини;

шахсий таркибни тоғ тўсиқларини ошиб ўтиш техникаларини, тоғда ўт очиш усулларини, кундузи ва тунда жойларни аниқлашни;

жойни (окопларни) муҳандислик жихатдан жиҳозлашни ва бошқа саволларни ўрганиб чикилади.

Бўлинмаларни вагонларга ва платформага юклаш, ҳамда бўлинмаларни улардан тушириш бўйича тактик-саф машғулотларини шунга мўлжалланган моддий қисмлар ёки махсус жиҳозланган макетларда ўрганилади.

Тактик-саф машғулотини муваффақиятли ўтказишга машғулот раҳбари (бўлинма командири) нинг юқори услубий ва касбий маҳорати, машғулотга пухта тайёргарлиги, машғулотни тўлиқ моддий таъминоти, душман ҳаракатини тақлид (имитация) қилиш ва шартли белгилаш воситалари билан таъминланишига боғлиқ.

Тактик саф машғулотлари бўлиши мумкин:

Назорат тактик-саф машғулотлари;

Тактик машғулотлар;

Назорат тактик машғулотлар.

Тактик-саф машғулотини тайёрлаш

Машғулотга тайёргарлик тартиби бўлинма командирларининг шахсий тайёргарлигига, машғулотга тайёргарлик ва уни ўтказиш давомидаги ташаббускорлигига боғлиқ.

Тактик-саф машғулотига тайёргарлик қуйидагиларни ўз ичига олади:

машғулот раҳбарини тайёргарлиги;

машғулот жойини ва моддий таъминотини тайёрлиги;

бўлинмаларнинг тайёргарлиги.

Машғулот раҳбарининг тайёргарлиги

Машғулот раҳбари машғулотга тайёрланиш жараёнида қуйидаги тадбирларни ўтказишга мажбур:

машғулот мавзусига оид раҳбарий хужжатларни ўрганишга;

низом қоидаларини, қўлланма ва меъёрлар тўпламларини ўрганишга;

дастлабки маълумотларни белгилаш ва аниқлашга;

машғулотни ўтказиш режасини ишлаб чиқишга;

машғулот жойини рекогносцировка қилишга;

контракт бўйича ҳарбий хизматчи офицер ва сержантлар билан услубий-йўриқ машғулотини ўтказишга;

шахсий таркибни машғулотга тайёргарлигини ва уларни хавфсизлик қоидаларини билишини текширишга.

Машғулот раҳбари мавзуга оид раҳбарий хужжатларни, низом қоидаларини, қўлланма ва меъёрлар тўпламларини ўрганиб дастлабки маълумотларни белгилайди ва аниқлайди.

Машғулотга тайёргарлик учун дастлабки маълумотлар: мавзу, машғулот мазмуни, ўқув ва тарбиявий мақсадлар, ўқув саволлари, машғулотга жалб қилинадиган бўлинмаларнинг таркиби, вақт (кун, тун), давомийлиги, ўтказиш жойи (райони), моторесурс ва тақлид қилиш (имитация) воситаларининг сарфи. Дастлабки маълумотларнинг кўп қисми жанговар ва маънавий-маърифий тайёргарлик режасида белгилаб қўйилади.

Белгиланган машғулотни мазмунини чуқур англаш учун батальон (дивизион) командири мавзуга оид раҳбарий хужжатларни ва адабиётларни ўрганиб, уша мавзуда қайси машғулот ва қандай сифатда, қанақа ўқув саволлари кераклигича ўрганилмаганлигини аниқлаши керак.

Етишмайдиган дастлабки маълумотларни машғулот раҳбари бўлган командир (бошлиқ) мустақил равишда ёки юқори турувчи командир (бошлиқ) лар тавсиялари асосида аниқлайди.

Батальон (дивизион) командири машғулот мавзусини ва мазмунини аниқлагандан сўнг, бўлинмалар ҳамда ҳар бир тоифа ўрганувчи учун тўлалигича машғулот ўқув саволларини ва тарбиявий мақсадини аниқлайди. Машғулот раҳбари ўқув мақсадидан ташқари аниқ тарбиявий мақсадни белгилаб - ўрганувчида ўқув саволларини ўрганишда қандай фазилатлар (шаклантирмоқ, ишлаб чиқармоқ, сингдирмоқ, ривожлантирмоқ, оширмоқ) тарбияланишини белгилайди.

Ҳар бир тактик-саф машғулотнинг ўқув саволлари мазмуни ва сони, мавзунинг мазмунига, ўқув мақсадларига, машғулотнинг тайёргарлик ва давомийлигига боғлиқ. Батальон (дивизион) да битта тактик-саф машғулотини ўтказишда мавзунинг уч-тўрттадан кўп бўлмаган, кўпроқ бўлинмалар учун қийин бўлган жанг туридаги ҳаракатни ўрганувчи ўқув саволлардан иборат бўлади.

Ўқув раҳбари дастлабки маълумотларни аниқлаб тактик-саф машғулотнинг режасини тузишга киришади.

Тактик-саф машғулотни ўтказиш режаси-машғулот раҳбарининг асосий ҳужжати, унда ўқув саволларини ўтказиш тартиби кўрсатилади. Режа одатда қоғозда чизма шаклида ёки катта масштабда ҳаритада ишлаб чиқилади ва у қуйидагиларни ўз ичига олади:

дастлабки маълумотларни (мавзу, ўқув ва тарбиявий мақсадлар, вақти ва машғулот ўтказиш жойи, моддий-техник таъминот, шахсий таркибни тайёрлаш учун қўлланма);

машғулотнинг бориши (ўқув саволлари ва вақт тақсимоли, машғулот раҳбарининг ҳаракатлари, ўрганувчиларнинг ҳаракат чизмаси, бошқарув сигналлари);

тактик вазият (ўрганувчи бўлинмаларнинг дастлабки ҳолати, ўқув саволларини ўрганишда шартли душман ҳаракатининг кетма-кетлиги, қўшимча маълумотлар).

Бундан ташқари режада машғулотни ўтказиш жойига боришда ва қайтишда ўзлаштирилладиган саволлар ҳам ёритилади.

Машғулот қайерда ўтказилишидан қатъий назар: машғулот ўтказиш жойи таниш ёки нотанишми рекогносцировка албатта ўтказилиши шарт.

Машғулот раҳбари машғулот ўқув саволларини белгилаб олгандан сўнг, душманни ва ўрганувчиларни жойларда ҳолатини, душманни шартли белгилаш воситалари ва уларни ҳаракат хусусиятларини белгилайди.

Батальон (дивизион) алоҳида роталар таркиби билан ўтказиладиган тактик-саф машғулот режасини ўтказилишидан бир ҳафта олдин бригада командири тасдиқлайди.

Машғулот ўтказиш жойини тайёрлаш ва моддий таъминот тактик-саф машғулот ўтказиш ҳудудининг ва моддий-техник таъминотнинг тайёргарлиги машғулотнинг сифатини ва самарадорлигини оширишга кўп миқдорда ёрдам беради. Тайёргарликни ташкиллаштиришда машғулот раҳбари душманни, кўшни бўлинмаларни кўрсатиш ва отишни имитация қилиш учун қандай воситаларни қўллаш, машғулот жойини тайёрлаш учун қандай ишларни амалга ошириш кераклигини аниқлайди, қайси моддий воситалар, қанча миқдорда ва қайси муҳлатда тайёрланишини белгилайди ва аниқ жавобгар шахсларга вазифалар юклайди. Моддий-техник таъминот воситалари машғулотнинг ўқув мақсадлари ва саволларидан келиб чиққан ҳолда минимал миқдорда жалб этилади.

Машғулотни ўтказиш ҳудудини моҳирона танлаш унинг сабоқчилигини оширишда муҳим аҳамиятга эга. Одатда ҳудуд танлашда тактик ўқув даласи, ёки машғулотнинг барча ўқув саволларини сифатли машқ қилиш имкониятини берадиган майдон танланади.

Масалан, батальон (дивизион) нинг жанг олди ва жанговар тартибларга ёйилиш саволларини машқ қилиш учун, батальон (дивизион) нинг тўлиқ жанговар тартибини сиғдира олиш имконига эга бўлган, ўлчами фронт бўйича **4-5 км** дан кам эмас ва чуқурлиги **3-5 км** дан кам бўлмаган ҳудуд танланади.

Машғулот мудофаа мавзуси бўйича ўтказилаётганда бўлинмаларни яширин жойлашишига, ўт очиш тизимини ва яхши кузатишни ташкиллаштириш, ҳамда муҳандислик жиҳозлашни амалий ўрганишга ёрдам беради.

Машғулотни ўтказиш ҳудудини рекогносцировка қилиш пайтида батальон (взвод), батальон (дивизион) командири қуйидагиларни аниқлайди: бўлинманинг дастлабки ҳолатини, ҳар бир ўқув саволини кўриб чиқиш тартиби ва тактик вазиятни, душман ҳаракатларини кўрсатиш тартиби ва бунинг учун зарур бўлган тактик майдонининг ускуналари ҳамда тактик комплектлаини, майдонни тайёрлашдаги иш хажмини.

Услубий-йўриқ машғулотни дарс жадвалида режалаштиралади.

Тактик-саф машғулотни раҳбари дастлабки маълумотларни чуқур ўрганиб, аниқлик киритгандан сўнг машғулотни ўтказиш режасини тузишга киришади.

Батальон (дивизион) командири машғулоти ўтказиш режасига асосан машғулоти бошланишидан 1-2 кун олдин контракт бўйича ҳарбий хизматчи офицер ва сержантлар таркиби билан услубий-йўриқ машғулоти ўтказиши ва ўқув саволларини ўрганиш бўйича аниқ кўрсатмалар беради.

Агар ушбу мавзу бўйича услубий-йўриқ машғулоти ўтказилмаган бўлса, контракт бўйича ҳарбий хизматчи сержантлар таркиби рекогносцировкага қатнашмаган бўлса, унда улар билан кўрсатма (йўриқнома) лар жойида ўтказилади.

Батальон (дивизион)

командирининг кўрсатмасига асосан контракт бўйича ҳарбий хизматчи офицер (взвод, рота (батарея) командирлари) ва сержантлар таркиби машғулоти ўтказиш учун ўз (услубий кўлҳизма) режа (режа-конспект) ларини ишлаб чиқиб батальон (дивизион) командирига тасдиқлатади.

Взвод ва рота (батарея) командирлари режаларини тасдиқлатгандан сўнг машғулоти мавзусига оид назарий қоидаларни ўрганади. Рота (батарея) командири шахсий таркиб билан режалаштирилган мавзу бўйича машғулотларга тегишли хавфсизлик чораларини етказиб улардан синовлар қабул қилади.

Бўлинмалар шахсий таркиби машғулоти етказиш арафасида мавзуга оид ўқув уўлланмалар, жанговар низомлар, йўриқномалар талабларини ва бошқа адабиётларни, шунингдек хавфсизлик чораларини ўқиб ўрганишади.

Тактик-саф машғулоти мавзуси асосида ўқув-услубий видеофильмларни томоша қилиш ва уларни қисқача муҳокама қилиш шахсий таркиб тайёргарлигининг самарадорлигини янада оширади.

Хулоса қилиб шуни таъкидлаш мумкинки, Қуролли Кучларда бўлинмаларга юклатилган жанговар вазифани муваффақиятли ва ўз вақтида бажариш, кўпроқ тинчлик давридаги жанговар-хизмат фаолият давомида жанговар тайёргарлик машғулотларини сифатли ташкиллаштириш ва ўтказиш орқали эришилади.

Фойдаланилган адабиёт ва манбаалар:

1. Халилов М.Ш., Тактик-саф машғулотини ташкиллаштириш ва ўтказиш услубияти. Тошкент.,-2014, 36 б.
2. <http://www.compancommand.com> Мурожаат санаси 22.12.2023 й.
3. [http:// www.wikipediya.ru](http://www.wikipediya.ru) Мурожаат санаси 22.12.2023 й.